

VECKOBLADET

Fredag 14 mars

Utkommer fredagar

1997 23:e årg.

9

Från Lund till Asmara

I januari reste en delegation från Lund under ledning av kommunfullmäktiges ordförande Larry Andow till Afrikas Horn för att besöka Eritreas huvudstad Asmara. Syftet med resan var att knyta kontakter och underteckna ett samarbetsavtal mellan Lund och Asmara.

På ett möte på måndag den 17 mars berättar delegationens medlemmar Larry Andow, Elsa Grip och Gunnar Stensson om sina erfarenheter av det lilla bergslandet och dess vackra huvudstad Asmara, som vid sidan av Lund också har Florens som vänort.

Eritrea är i full färd med att återuppbygga landet efter 30 års befrielsekrig mot Etiopien. Tusentals ungdomar reparerar vägnätet, som är hårt sönderkört av stridsvagnar. Elnätet rekonstrueras med hjälp av svenska Sydkraft. Nya bostäder byggs i staden och på landsbygden åt hemvändande flyktingar.

Lån och bistånd till återuppbyggnaden får landet från FN, de nordiska länderna, EU-länderna och USA. Under året kommer en författning att godkännas av folket, varefter ett demokratiskt val genomförs.

I september väntas en delegation från Asmara till Lund för att studera den svenska kommunala självstyrelsen liksom strävandena att kretsloppsanpassa kommunikationer och boende i Lund.

Välkomna på mötet, som äger rum måndagen den 17 mars kl. 19.00 på dagcentralen, Helgeandsgatan 7, strax intill hörnet Korsgatan–Prennegatan (nedanför Vårdcentralen Södertull).

Arrangör: Vänortsföreningen Asmara–Lund

Skånevänstern inte mogen för näringspolitiskt program

Två saker var anmärkningsvärda på vänsterpartiet i Skånes årsmöte i Landskrona den 9 mars: årsmötet ansåg sig inte moget att anta förslaget till näringspolitiskt program för Skåne och det ansåg inte att lundaorganisationen skulle ha någon ordinarie representant i distriktstyrelsen.

Förslaget till näringspolitiskt program för Skåne har diskuterats i distriktet en tid. Ett första utkast har varit utsänt till grundorganisationerna, som har kunnat motionera om förändringar, sedan har det behandlats på en särskild regional konferens och överlätit till en arbetsgrupp bestående av distriktets ordförande Mats Åstrand, Lennart Jönsson från distriktstyrelsen, Anneli Philipsson, Malmö och Rolf Nilson för utformande av det slutliga förslaget. Under resans gång har man beslutat om en konkret förändring: Att kvinnoperspektivet skulle uttryckas fortlöpande i texten. Arbetsgruppen har inte ansett sig kunna leva upp till det beslutet på

ett bra sätt och har i stället valt att hålla fast vid rubrikerna: "kvinnlig företagsamhet" och "utveckla kvinnors arbetsmarknad".

Skåneprogrammet är utformat med vänsterpartiets nya centrala näringspolitiska program som modell. Ser man till innehåll och uppläggning ligger de mycket nära varandra. Det skall också ingå som en del i skånedistriktets regionalpolitiska program inför valet 1998. Ideologisk överbyggnad och program för andra samhällsområden finns alltså eller kommer att komplettera vänsterns näringspolitik för Skåne och programmet skall revideras rullande fram till valet. Årskonferensen nöjde sig emellertid inte med detta utan besöt efter en lång debatt att återremittera till en utvidgad arbetsgrupp.

Det är uppenbart att det finns stor tveksamhet bland distriktets medlemmar inför den utveckling partiets näringspolitik genomgått. Man känner sig inte hemma i språket, som i stort sett är fritt från traditionell vänsterretorik: man

känner sig inte hemma i problemställningarna, som handlar om företagandets och produktionens villkor och man är inte van vid att göra de avgränsningar, som görs. Frågor, som "sextimmars arbetsdag" och försvaret av den gemensamma sektorn fick enligt flera talare för litet utrymme. Hans Andersson, som var partistyrelsens representant i Landskrona och som kan betecknas som ingenjören bakom det centrala näringspolitiska programmet, förklarade att det var en god gammal marxistisk och socialistisk tradition man knöt an till när man nu åter börjat att bry sig om produktionens villkor. Det är inte bara fördelningen av det som produceras, som är intressant för ett vänsterparti. "Att det skall vara så svårt att förstå att vi inte har någon annan arbetsmarknad och något annat näringsliv än de andra", mumlade Hans mellan tänderna, när någon från talarstolen ordade om arbetsgi-

forts på sid 4

Kärlek och hat den 8 mars

Den 8 mars åkte jag in till Malmö för att lyssna på Carin Holmberg. Jag ville höra henne för jag hade läst hennes avhandling om hur unga, barnlösa par lever och upprätthåller bilden av jämställdhet trots att de samtidigt återskapar en underordning av kvinnan. Alla par hade en individuell och rationell förklaring till varför det just hos dem var mest praktiskt att ordna vardagslivet så att kvinnan anpassade sig efter mannens vanor, skötte det mesta i det gemensamma hemmet och gjorde det trevligt för dem båda. "Det kallas kärlek" heter avhandlingen.

Lokalen på Sankta Gertrud var fullpackad med unga kvinnor. Man kunde äta vegetarisk mat, köpa eller bara kolla på feministisk litteratur på Boklådans bokbord, och man fick stå ut med rökning i lokalen. Carin Holmberg var en utmärkt föredragshållare och publiken lyssnade och applåderade länge. En stor del av tiden använde Carin till att ta fram exempel från debatt och rapportering i massmedia som visade hur utbrett i samhället ett latent kvinnohat finns, hur kvinnoföraktande uttalanden slätas över och tas som skämt eller grabbig jargong utan egentligt innehåll.

Hennes budskap var i mycket parallellt till vad Jesús Alcalá skriver i söndagens DN: Den naiva vidsynheten är farlig. Han skriver om yttrandefrihet och judehat, och menar att man måste ta sig tid att lyssna på vad som verkligen sägs för att förstå vart man själv och samtiden är på väg. Det som sägs och uttrycks måste tas på allvar. Orden tillmäts betydelse, är handlingar också de.

Carin visade i många exempel att uppmärksamheten mot kvinnohat är långt mindre än mot rashed. Det får oftast passera opåtalat och hon uppmanade oss samla på exempel och ta upp dem till diskussion. Det blir ju inte i DN (men kan vara i VB), i kafferummet på jobbet eller i andra sammanhang. Som alla som kräver respekt och rättigheter för kvinnor riskerar man förstås att få frågan om man är manshatare.

Carins bok "Det kallas manshat" finns att köpa på Boklådan.

Ann

I huvet på en kommunalpolitiker

Våld mot muslimska kvinnor, utfört av muslimska män, är naturligtvis, bl a. en kommunalpolitisk fråga.

Kvinnor som på olika sätt förtrycks av sina f.d. män, sina fäder, bröder eller andra manliga släktingar har uppmärksammats sedan två av dem har mist sina liv senaste halvåret. I ett fall rörde det sig om en tonårsflicka som "betedde" sig på ett sätt som hennes bror och kusin ansåg opassande. I ett annat mördades en kvinna av sin f.d. man. Inte heller hon hade uppfört sig på ett passande sätt.

Vad hade då dessa kvinnor gjort som så till den milda grad upprört männen kring dem att de blivit ihjälslagna? Jo, dom har brutit mot Koranens regler.

I Algeriet mördas kvinnor på öppen gata av, som dom kallas i media, religiösa fundamentalister, av det enda skälet att de inte bär slöja.

Lund flyr unga flickor hemifrån därför att de misshandlas, fysiskt och/eller psykiskt, av fäder och bröder, därför att dom uppför sig på ett sätt som inte anstår muslimska barn.

Allt detta är fakta, sådan är islam. Vilket skulle bevisas! Eller?

I USA mördas abortläkare av muslimska extremister. På Nordirland har under årtionden män, kvinnor och barn mördats i en långdragen kamp mellan två muslimska sekter.

Nejvisst, här handlade det visst om kristna, inte muslimer.

I religionens namn har många kulturer utplånats, många människor mördats under årtusendenas lopp. I historieböckerna läser vi om den nästan genomförda utrotningen av indianerna på de amerikanska kontinenterna, om trettiåriga kriget, och om häxbränning i Sverige, men får lära oss att kristendomen inte är sådan, egentligen.

Fast såväl kristna som muslimer kan naturligtvis med lätthet hitta försvar för övergreppen i sina heliga skrifter (precis som, slår det mej, Stalin och hans anhang hittade sina ursäkter i sina heliga skrifter).

Det handlar om makt.

Makt utövad i religionens namn.

För många muslimska familjerfäder i Sverige handlar det om desperat maktutövning, om totalt missriktade försök att behålla sitt människovärde genom att försöka hålla samman den enda tryggheten som finns kvar i deras liv, sin familj. En familjefar, vars beteende naturligtvis smittar av sig på sönerna, blivande familjefäder, som förlorat alla möjligheter att ta hand om sin familj, som inte kunde skydda den i sitt hemland, som inte får lov att försörja den i Sverige, som inte förstår sina barn när de pratar sitt

Summering av en debatt:

Internhyror och undervisning

En debatt bör leda till att fakta klarläggs och förhållanden blir utredda. Det tycker jag debatten om skolorna och interhyror har gjort, tack vare Lennart Prytz och Roland Andersson. Den har också visat vad som återstår att utreda och vad vi eventuellt är oense om. Men alla vet inte vad debatten hittills lett till, eftersom den slutfördes på kommunfullmäktigemötet, där få utom fullmäktige själva var närvarande. Så en skriftlig sammanfattning behövs, och eftersom ingen annan lär göra den får jag försöka själv.

Egentligen är det väl olämpligt att en debattsdeltagare summerar debatten, men jag tar risken. Mina eventuella missförstånd går ju alltid att korrigera.

Dessa fakta är vi överens om

1. Uppgifterna om en hyreshöjning på cirka 79 miljoner mellan åren 91 och 95 som redovisades i DN-genomgången den 25 januari ger inte hela sanningen. Visserligen höjdes hyrorna 1993, när det nya systemet med internhyror infördes, men skolorna kompenserades samtidigt med 90 miljoner för att kunna betala dem.

Efter 95 har hyrorna inte ändrats nämnvärt.

2. Besparingen på undervisningen på cirka 41 miljoner under samma tid stämmer däremot. Den redovisar resultatet av sparandet under den borgerliga majoritetsperioden 91 till 94. Av alla Sveriges kommuner var det bara åtta som skar ner mer på undervisningen.

3. Hyreskostnadernas andel 1996 av den totala utbildningskostnaden var 1996 28,6 %.

Hyresandelen för gymnasieskolorna var högre än för grundskolorna.

4. Skolverkets siffror om genomsnittskostnader m.m. inom utbildningssektorn stämmer. De bygger på uppgifter som infördrats från Drätselkontoret i Lund.

De visar bland annat att undervisningen per gymnast i Lund kostar cirka 20 000 kronor. Motsvarande

skol- och fritidsspråk, och än mindre de svenska kompisarna, blir naturligtvis lätt desperat.

Söner, som ser sin pappa i det tillståndet, blir också desperata.

Naturligtvis skall vi fortsätta att förfasas över våldet, och aldrig acceptera det.

Vare sig "vi" eller "dom" skall tillåtas skylla på religionen. Islam är sprungen ur judendomen och kristendomen och är som religion lika berättigad som dessa.

Vi måste förstå de bakomliggande orsakerna, vi måste hjälpa de drabbade familjerna att förstå orsakerna.

Vi måste göra något åt orsakerna!
Sven-Bertil P

medianvärde för hela riket är cirka 25 000 kronor.

Lund satsar alltså 5000 mindre per gymnast än riksmedianen.

Hyreskostnaden per elev i Lund är cirka 21 000 kronor. Hyreskostnaden i genomsnitt i den grupp av kommuner som Lund tillhör är 17 000 kronor.

Per elev betalas alltså 4000 kronor mer i Lund än i jämförbara kommuner.

5. Elevpengen till undervisning mm delas ut för sig. Hyreskostnaderna ingår inte och påverkar alltså inte elevpengens sammansättning. En anledning till detta är att de olika skolornas hyra är väldigt olika, ofta utan att man kan se någon standardskillnad mellan dem. Man måste alltså betala dem solidariskt, så de blir lika för alla.

Ett undantag är kommundel Centrum där på försök även hyreskostnaden fördelas per elev. Det har lett till att Tunaskolan har fått en hyreskostnad som uppgår till 29 % av de pengar skolan får, något högre än genomsnittet för Lunda-skolorna.

6. Det finns alltjämt vissa oklarheter om hur mycket som går till undervisningen och vad som går till annat. Därför är fortsatt analys nödvändig.

7. Generella besparingar inom skolan drabbar undervisningen, eftersom lokalkostnaderna är undantagna. Sådana sparbetting kommer att undvikas i framtiden.

På dessa punkter har vi skilda åsikter

Mina motdebattörer är överens om att hyreskostnadens nivå inte påverkar det belopp som anslås till undervisningen alls. Argumentet grundar sig på att hyreskostnaden inte inräknas i elevpengen. Roland Andersson och Lennart Prytz uttrycker båda detta förhållande ungefär så här: Eftersom kommunen äger skolorna kunde vi lika gärna sätta hyreskostnaden till 0 kronor, det skulle inte göra någon skillnad.

Jag menar att det är självklart att hyresnivån påverkar omfattningen av de resurser kommunen har råd att anslå till övriga behov inom utbildningssektorn, detta oavsett om man drar en klar gräns mellan elevpengen och utgifterna för lokalerna eller inte. Varför skulle man annars ange procentsatser för hyrans andel i utbildningskostnaden? För närvarande är som ovan nämnts hyrornas andel 28,6 % av det totala anslaget till skolorna.

Roland påpekar att också t ex barnomsorgen betalar hyra till Lundafastigheter och att den nog inte är lägre än skolornas. Men då måste väl det väl ligga också i dess intresse att hyreskostnaderna debatteras?

Lennart Prytz är uppenbarligen störd av att skolor med samma bruksvärde har stora skillnader i

hyresnivån. Det är den främsta orsaken till att hyreskostnaden inte ingår i elevpengen.

Inte bara Lund.

Det är inte bara i Lund som offentligt ägda fastighetsbolag och internhyror ifrågasätts. Systemet tillämpas ju i flertalet kommuner sedan Kommunförbundet genom bl a förre chefen för fastighetssektionen Dick Larsson rekommenderat det.

Tidningen Vi påpekade för ett par veckor sedan att de svenska ambassaderna inte längre har råd med hyran sedan ett statligt fastighetsbolag fått hand om deras lokaler.

Den fine kritikern Henrik Sjögren framhöll i en kulturartikel i Arbetet söndagen den 2 mars att fastighetsbolaget i Malmö höjt Musikteaterns hyra 50 % de senaste fyra åren, vilket lett till att "barn- och ungdomsteater samt nyskapande verk riskerar att tvingas bort från repertoaren".

Heliga internhyror

Det egendomliga är att ingen egentligen tagit upp någon politisk debatt om Lundafastigheter och internhyror. Man har bara varit angelägen att påpeka att kommunen kompenserat skolorna för deras höjda hyror. Roland funderar över effektiviteten i fastighetsförvaltningen och Lennart Prytz grubblar över varför hyrorna i olika skolor är så olika.

Själv saknar jag naturligtvis kunskap att bedöma frågan. Vore det inte bra om någon kompetent person eller grupp utredde saken?

Mig förefaller det som om Lundafastigheter och internhyror är lika heliga för politiker i Lund som Barsebäck för de 101 direktörerna.

Detta hör egentligen inte hit

Jag ifrågasatte i en tidigare artikel den besparing på 3,5 miljoner som beslutats för Utbildningsnämnden i budgeten för 1998. Det borde jag inte gjort, för det hör egentligen inte hit. Jag begriper mycket väl att Roland måste stå fast vid besparingsbeslutet. Och som han säger, är det ekonomiska läget kärvt så innebär en lättnad för utbildningsnämnden, bara att någon annan nämnd drabbas av motsvarande besparing. Och det är förstås inte självklart. Men detta hör till den vanliga, årligen återkommande budgetdebatten.

Jag vill dock påpeka, att det är på marginalen alla förändringar sker, i företagens ekonomi likaväl som i kommunernas och människornas. Marginella nedskärningar och marginella kostnadsökningar, marginella vinster och marginella förluster leder till betydande förändringar. Det har stora delar av svenska folket fått erfara de senaste åren.

Gunnar StenSSon

Brunnshög, Trafiken och Näringslivet

S om jag skrev i VB för något år sedan, har utformningen av Brunnshögsområdet sedan 1993 varit föremål för en tävling mellan "tre parallella uppdrag", men inget av de deltagande arkitektkontoren vann. Det fanns invändningar mot alla tre. Till slut fick dåvarande planchefen Björn Gunnarsson i uppdrag att göra en principskiss över Brunnshögsområdet som vann allmänt gillande bland politikerna i styrgruppen för området. Denna överlämnade i höstas planen till kommunstyrelsen, som bett byggnadsnämnden göra en fördjupad översiktsplan, där man vill ha en förenkling av trafiksystemet.

Trafikmatningen till Brunnshög skulle ske på tre olika sätt:

- Tung vägtrafik ansluter direkt från norra motorvägsfarten.
- Lokal trafik med taxi och bussar färdas längs Sölvegatan, som fortsätter upp henom området ända fram till Utmarksvägen.
- Utmarksvägen fortsätter genom en tunnel under motorvägen till Norra Gränsvägen och Norra Fälleden.
- Lundalänken, den kommande snabbspårvägen, är tänkt att gå samma väg i Sölvegatan och därefter söderut utefter Östra Torn-Mårtens Fälad till Dalby.
- Cykelvägnätet blir rikt förgrenat inom området och mot staden och angränsande stadsdelar via tunnlar under vägarna.

Utmarksvägen = Östra Ringen?

Samtidigt som Brunnshögsplanen diskuteras vad gäller förplanterade läskydd och en förenkling av vägsystemet, har byggnadsnämnden att ta ställning till ett förslag från m. fp och c att bredda och rätta ut Utmarksvägen samt koppla den direkt till just den nämnda trafikplatsen Lund Norra, ett tämligen kontroversiellt förslag. Tekniska nämnden har gått med på att utreda samma förslag, men som kommit från KDN Östra Torn-Linero. Där var inget parti emot förslaget.

När du läser detta, har byggnadsnämnden igår sannolikt beslutat att alla vägar inom och utanför Brunnshög ska ses över. Det finns annars en stor risk att all trafik till Ericsson kommer att gå i Sölvegatan med stor risk att störa dem som bor på Spexaren och Djingis Khan. Nu medan bygget pågår leds all byggetrafik från norr och motorvägen, och alla parkeringsplatser kan till en början nås från samma håll.

Men denna provisoriska anslutning ska enligt ett avtal mellan kommunen och vägverket stängas vid fortsatt utbyggnad av Ericsson. Då måste all trafik dit gå i Sölvegatan!

Oacceptabelt för Sölvegatan

En sådan lösning gör denna gata, ända från Biskopsgatan till Sångarevägen, alltför mycket trafikerad, och det kan inte accepteras. Fines-

I den nuvarande översiktsplanen för Lunds kommun finns det nya verksamhetsområdet Brunnshög inlagt nordost om trafikplats norr (f d "La Stradakarusellen") på Autostradan. Det är strax norr om Nya Vattentornet, där LMEricsson nu snart byggt färdigt sitt stora palats. Brunnshög omfattar ca 1 kvadratkilometer fram till Utmarksvägen.

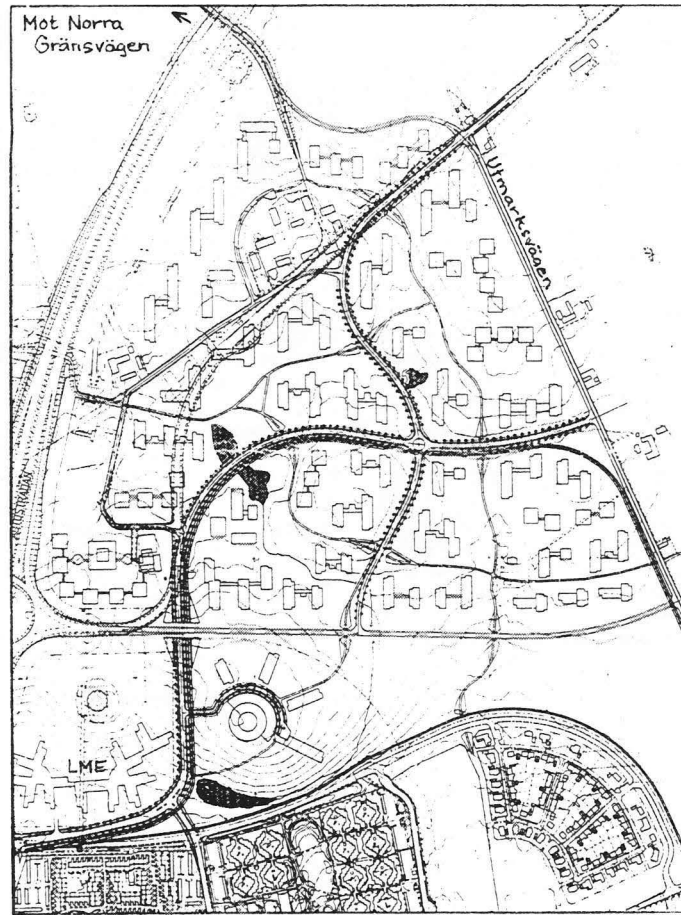
sen med Ericssons läge invid trafikplats Norr är ju att alla biltransporter dit - gods såväl som personer - kan ledas direkt från denna trafikplats, såvida inte anslutningen stängs av!

Vi hoppas givetvis att de flesta som ska jobba där cyklar eller åker buss. Hur busslinje 1 och 6 kommer att dras i framtiden är inte klart, men elva olika förslag har diskut-

faktiskt blivit breddad i sitt nuvarande läge och därigenom kommer att utgöra den Östra Ringen, som majoriteten lovat Lundaborna att inte bygga.

Varla företag ska få bygga på Brunnshög?

Huvudfrågan för Brunnshögsgruppen just nu är annars att planera

Brunnshögsområdet enligt Björn Gunnarssons idéskiss från hösten 1995. Kommunstyrelsen vill ha ett förenklat trafiksystem. Borgarna vill dra Utmarksvägen direkt från Sandbyvägen till Lund Norra. Risken är att all biltrafik till LMEricsson ska ledas från Sölvegatan.

rats på KDN Östers möte med Inga Carlman, som utrett bussgatan i parken mellan Illiongränden och Östratornsvägen. Det är dock inte säkert att det alls blir någon buss i Sölvegatan norr om Spexaren (gatan heter nu Neversvägen, men ska återfå sitt gamla namn).

Alla dessa trafikfrågor kring Brunnshög måste givetvis ses i ett sammanhang och med tanke på att kollektiv- och cykeltrafiken ska få de bästa förutsättningarna. Läns- och trafiktrafiken har redan börjat planera för att länsbussarna från Södra Sandby ska kunna nå Brunnshög, Ideon, LTH och Lasarettet via Utmarksvägen, så att man slipper köra dem på Thulehemsvägen. Det finns därför en risk att Utmarksvägen

ett seminarium i höst om fördelarna för företag att slå sig ner på Brunnshög. Det låter som om kommunen tänker ragga företag runt om i landet, men det är inte avsikten, även om det finns risk att det kan bli så. Tanken är att i kommunen befintliga, högteknologiska företag, eller sådana som kan komma att avknoppas från universitetet eller Ideon, ska ges en särskild möjlighet till utveckling och utbyggnad på Brunnshög. Man tänker sig i första hand företag med en ganska exklusiv profil, och att man ska erbjuda hög fysisk standard och en god servicenivå. Alltså inga enkla, nedskitande industrier - sådana hänvisas till Gastelyckan eller andra befintliga områden.

"Lund mot tjugohundralet med konkurrenskraft, livskraft och bärkraft i fokus" blir titeln på det seminarium till hösten, som redan nu kallas konferens. Det har till syfte att presentera olika aktörers krav och syn på en positiv näringslivsutveckling i Lund, att belysa Lunds roll och betydelse i regionen och att diskutera samverkansformer mellan näringsliv, universitet och kommun för att stärka näringslivets konkurrenskraft.

Vänsterns nya näringslivslinje

Detta ligger uppenbart i linje med kommunens nya näringslivspolitik, så som den antogs av fullmäktige i januari, och som stöddes av bl a vänsterpartiet. Det ligger också i linje med vänsterpartiets nya näringslivspolitiska program, som antogs den 2 mars vid ett partiråd i Västerås. Och det ligger i linje med det förslag till näringslivsprogram för Skåne, som inte antogs, utan återremitterades vid vänsterpartiet Skånes distriktskonferens i helgen (se artikel på annan plats).

Vad har då hänt? Har vänsterpartiet plötsligt svängt? Stöder vi numera kapitalisterna? Ja, i viss mån! Partiet håller på att utveckla en politik för att stimulera näringslivet så att det kan skapa nya jobb. Det är kanske inte lätt för gamla kommunister att acceptera att det inte längre är krav på förstatligande och "krossa kapitalet" som gäller. Även om det fortfarande inte är storkapitalet utan mest småföretagandet som bör gynnas.

För Lunds del är det väl bra om företag som startas i Lund, kan få bli kvar, och inte tvingas flytta till Stockholm, Köpenhamn eller Hamburg. När Ideons "forskarby" etablerades 1983, var dåvarande vpk mycket kritiska. Idag har dock flera företag vuxit ur kostymen. Närmast efter Ericsson (som ju inte är ett lundaföretag) är det Axis' tur att bygga nytt på Brunnshög.

Thomas Schlyter

HAR DU FLYTTAT? Skicka in hela adressdelen till Veckobladet (Se ovan).

NY ADRESS.....

Samtal om etik och forskning

Det är klart att vi också måste skriva något om medicinsk etik. Varje tidning med självaktning har ägnat ledare och nyhetsplats åt det klonade fåret Dolly och åt forskning på foster. Radions kanaler och teve har också varit med. Det är utmärkt eftersom det finns massor av viktiga frågor, som behöver diskuteras öppet i anslutning till utvecklingen av den genetiska forskningen och inom den medicinska etiken. Det är också naturligt att debatten blossar upp i samband med genombrott - om ni utsäktar vitsen - i forskningen. Dolly är ett sådant. Man har tidigare inte riktigt på kloning med celler från vuxna däggdjur. Forskning på foster i samband med abort har också en känslomässig sprängkraft, som motiverar stora rubriker.

Det är emellertid fel att påstå att den här typen av frågor inte diskuteras annars. Det pågår ett kontinuerligt arbete med medicinska frågor i vardagen i en mera lågmäld, samtalsliknande ton. Landstingen och andra institutioner anordnar sedan ett antal år seminarier och etiska dagar, som ofta drar mycket folk främst från vårdsektorn. Torbjörn Tännjö och Alf Svensson bidrar var och en på sitt typiska sätt att hålla debatten igång i de stora drakarna och Per C Jersilds kronikor i Dagens Nyheter handlar ganska ofta om medicin och etik. Vetenskapsakademien och Statens Medicinska Råd (SMER) ger ut relativt lättillgängliga skrifter i centrala ämnen. "Vem i hela världen är Hugo?" handlar i ex om kartläggningen av det mänskliga genom och den senaste skriften i SMERs serie "etiska vägmärken" handlar om samtycke och medbestämmande i vården. Det är inte bara tekniken, som är intressant. Det finns dessutom fängslande idéhistorisk litteratur av tex Karin Johannisson i Uppsala och etnologisk forskning av Susanne Lundin m fl i Lund med anknytning till den medicinska och bioteknologiska utvecklingen.

Forskarna mörkade

Det finns ett antal institutioner, som på olika sätt skall hantera de etiska frågorna i samband med medicinens och genetikens utveckling. Om vi lämnar Dolly därhän, frågor om genteknik på djur och växter, hanteras i Sverige av Gentekniknämnden, där sitter

experter - lundagenetikern Bengt-Olle Bengtsson och växtförädlaren Arnulf Merker är två av dem - och lekmän nominerade av de politiska partierna och koncentrerar oss på det mänskliga är bilden ungefär denna:

Vid varje medicinsk fakultet finns en forskningsetisk kommitté (FEK). Den består av forskare från fakultetens olika institutioner samt av lekmän/politiker. De senare är i klar minoritet. Förhållandet är ofta i storleksordningen tio forskare och två lekmän. Kommittéerna granskar i princip all forskning inom fakultetens område och inga forskningsprojekt kan i princip startas utan att de är godkända av en FEK. Arbetssättet kännetecknas av dialog mellan forskare och kommitté. Man avslår sällan en ansökan utan föreslår förändringar och diskuterar sig fram till acceptabla lösningar. Skulle det ändå inträffa att man inte kommer överens skall ärendet lyftas till Medicinska Forskningsrådets nämnd för medicinsk etik, som skall göra ett principiellt yttrande. Ärendet går sedan tillbaka till den lokala kommittén för beslut.

SMER

Regeringen har sitt eget medicinska råd (SMER), som har tre huvuduppgifter: Att ge råd till regeringen i medicinska frågor; att följa utvecklingen på området och att stimulera till bred debatt i viktiga frågor. I SMERs uppdrag ingår emellertid inte att överpröva besluten i de forskningsetiska kommittéerna.

I början på nittiotalet var frågan om forskning på foster som skulle aborteras uppe i den lokala kommittén på Huddinge sjukhus, som godkände projektet och man gjorde försök på tio foster. Av någon märklig anledning insåg man inte att frågan var av så stor principiell betydelse att man behövde gå vidare med den eller ta upp den till offentlig debatt. Det är märkligt att ordföranden i en forskningsetisk kommitté inte har känsla för vad som är etiskt komplicerat.

Ungefär samtidigt är representanter för forskargruppen gäster hos SMER för att informera om olika försök att behandla svåra sjukdomar redan på fosterstadiet och om forskning på foster, som har aborterats. Vid detta tillfället nämner de inte att de har forskning

på gång på foster där man satt igång en abort. Det är svårt att tolka det som annat än en mörkning. Man ville genomföra sina försök utan ifrågasättande eller störande offentlig debatt. Man har påstått att SMER godkände försöken 1992 men det tog man sedan tillbaka. SMER skrev ett internt arbetspapper om etiska frågeställningar som har samband med sådan forskning och beslöt följa utvecklingen på området.

Det finns flera skäl till att frågan kommit upp till debatt den här gången. En ny ansökan lyftes av den forskningsetiska kommittén till MFR. Den diskuterades av representanter för de olika kommittéerna och undertecknad fick tag i en kopia av ansökan av en tillfällighet i Lunds FEK.

I mitten av januari aktualiserade jag den i Statens Medicinska Etiska Råd, för att vi där skulle kunna diskutera principiella frågor i anslutning till denna typ av forskning. Inte för att godkänna eller avslå! Någonstans på vägen har vakna journalister fått ögonen på frågan och sedan har det rullat på. Det är bara trist att det inte är forskarna, som tagit initiativet och presenterat sina projekt för media.

Man kan göra flera reflektioner i samband med denna historia: En är att man avslöjas förr eller senare om man försöker mörka och när man avslöjas undergräver man allmänhetens förtroende för forskarsamhället. Man skadar dessutom relationerna till politiker och regering om man inte är öppen mot SMER!

En annan är att sammansättningen av de forskningsetiska kommittéerna kanske bör vara annorlunda. Att forskarna har så stark dominans i kommittéerna kan innebära att det finns en samsyn mellan granskare och granskad som inte är önskvärd och som ökar risken för kollegiala hänsyn vid granskningen. Dominansen gör också att lekmännen får svårare att göra sig gällande som allmänhetens företrädare. I Danmark har lekmännen klar majoritet i de forskningsetiska kommittéerna. Det är en ordning, som uppskattas mycket både av forskare och allmänhet. Den är värd att ta efter.

RN

fors fram sid 1

Skånevänstern...

varspråk och likheter med andra t. o.m. borgerliga partier i programmet. Det blir alltså fler turer om näringspolitiken. Det återstår att se om fler och nya kokkar kan laga en bättre soppa.

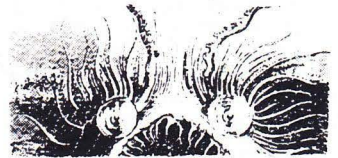
Gunnar Sandin var uppe till omval vid valet till styrelse. Han var valberedningens förslag och ende lundabo som nominerats. Från Lund är vi nöjda med Gunnars insatser i distriktet och var väl övertygade om att valet bara var en formsak. En ordinarie plats till den näst största lokalorganisationen kunde väl ingen ifrågasätta. Trodde vi, ja! Efter lottningar och turer blev Gunnar till slut ersättare i distriktstyrelsen. Det är frågan om valet var så klokt och om det var utslag av strategi eller bara olycksfall i arbetet?

RN

Antennmalar

Vi har antennmalar som trivs och förökar sig. Vill du ha 2-3 malar? Vi har hanar och honor av olika storlek. Malarna är fredliga, nattaktiva och är mycket energiska att äta ovälskomna alger på glas och växter.

Ring i helgen (ej fredag kväll) till Elisabeth & Rune 046-211 50 69.

MÖTE MÖTE

KOMMUNALPOLITISKA GRUPPEN
möte Ma kl 19.30 på partilokalen. Ämne: Uldis Skuja, budgetchef på drätselkontoret, reder ut begreppen i budget och bolslutsuppsättningar, svarar på frågor etc. Därefter kommunfullmäktigeberedning
RÖDA Kapellet Söndag 16/3 kl 18.45. Rep med Joakim

VECKOBLADET

Detta nummer gjordes av Lars Borgström och Thomas Schlyter.
Näste redaktör: Karin Blom

Manus sänds per post till: Veckobladet, Bredg. 28, 222 21 Lund. Onsdag e. 17 till fax 046-14 65 82. Manus mottas gärna på 3,5" diskett eller e-mail: lunds.tidskriftsverkstad @ mailbox.swipnet.se
Telefon till redaktörerna:
Karin Blom 046-14 16 12
Rolf Nilson 046-12 90 44
Thomas Schlyter 046-14 75 05
Vid utebliven tidning ring:
Sven-Bertil Persson 046-13 82 13.